

د یوید فوتانا

روان شناسی برای معلمان

(روان شناسی رشد)

ترجمه

دکتر مهشید فروغان

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)

نشر آگه انتشارات ارجمند

۶	نگارخانه و نگارخانه	۲۲۲
۷	نگارخانه و نگارخانه	۲۲۲
	فهرست مطالب و نگارخانه	
۷۸۲	نگارخانه و نگارخانه	۷۸۲
۱۲۲	نگارخانه و نگارخانه	۱۲۲
۲۵۲	نگارخانه و نگارخانه	۲۵۲
۲۸۲	نگارخانه و نگارخانه	۲۸۲
۲۲۵	نگارخانه و نگارخانه	۲۲۵
۴۴۵	نگارخانه و نگارخانه	۴۴۵
۵۵۵	نگارخانه و نگارخانه	۵۵۵
۱۹۶	مقدمه ویراست اول	
۱۲	مقدمه ویراست دوم	
۱۳	مقدمه ویراست سوم	
	بخش یکم: سال‌های اولیه کودکی	
۱۷	فصل ۱. رشد اجتماعی اولیه	
۶۱	فصل ۲. بازی	
	بخش دوم: عوامل شناختی و یادگیری	
۸۱	فصل ۳. تکوین مفهوم و رشد شناختی	
۱۰۸	فصل ۴. زبان	
۱۳۵	فصل ۵. هوش	
۱۷۹	فصل ۶. خلاقیت	
۱۹۷	فصل ۷. یادگیری	
	بخش سوم: عوامل عاطفی	
۲۵۹	فصل ۸. شخصیت	

فصل ۹. ارزش‌ها و رشد اخلاقی ۳۲۶
فصل ۱۰. خود ۳۴۳

بخش چهارم: تعامل اجتماعی

فصل ۱۰. روابط معلم - شاگرد و شخصیت معلم ۳۸۷
فصل ۱۱. رفتار اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی ۳۹۱
فصل ۱۲. مشاوره و راهنمای تحصیلی ۴۵۴
فصل ۱۳. کنترل و اداره کلاس ۴۸۴
فصل ۱۴. شخصیت معلم، ویژگی‌های معلم، و استرس ۵۲۴
واژه‌نامه فارسی - انگلیسی ۵۴۷
واژه‌نامه انگلیسی - فارسی ۵۵۵
نمایه ۵۶۱

مقدمه ویراست اول

هدف این کتاب آشنا کردن خواننده با آن حوزه‌هایی از روان‌شناسی است که برای معلم ارزشمندترین حوزه‌های عملی به شمار می‌آیند. از این رو، کتاب حاضر نه فقط به موضوع‌هایی می‌پردازد که مستقیماً با کلاس درس ارتباط دارند، بلکه به موضوع‌هایی نیز توجه می‌کند که به پیشینهٔ خارج از مدرسهٔ کودک و نیز به ادراک خویشتن و خود پنداره‌اش مربوط می‌شوند. وظیفهٔ معلم تنها وقتی روشن می‌شود که شناخت او از کودکان به شناخت افرادی که از ساعت ۹ صبح تا ۴ بعدازظهر در کلاس می‌نشینند منحصر نشود، بلکه آنان را به مثابهٔ افرادی کامل بشناسد. شکل‌گیری شخصیت، توانایی یادگیری، انگیزش، رفتار اجتماعی، و نگرش کودک به مدرسه، همه پیامد مجموعهٔ پیچیده‌ای از عوامل مرتبط با یکدیگرند که از زمان تولد (حتی قبل از آن) آغاز می‌شوند، و در تمام لحظات بیداری کودک ادامه می‌یابند. پس از به پایان رساندن مطالعهٔ این کتاب تصویر روشنی از این عوامل و نحوهٔ تأثیرشان بر رفتار کودک خواهید داشت. علاوه بر این، از نقشی که می‌توانید در مقام یک معلم در جهت‌دهی به این رفتارها ایفا کنید، و نیز از بهترین روش کمک به کودکان برای برخورداری از فرصت‌های آموزشی ارائه شده در مدرسه، تصویر روشنی به دست خواهید آورد.

کاربرد روان‌شناسی در آموزش و پرورش تاریخی طولانی و پرافتخار دارد، و سابقهٔ آن به نخستین باری می‌رسد که بزرگسالان کوشیدند بر رفتار خردسالان تأثیر بگذارند. ولی تقریباً در سال‌های اخیر است که همبستگی بین این

۷
۲۱
۲۱
۷۱
۱۹
۸۰۱
۵۲۱
۲۷۱
۷۶۱
۲۵۲

دو موضوع پایه عملی محکمی یافته است. منظور من این است که از حدود ۶۰ سال پیش تاکنون روان‌شناسی واجد دقت و روش‌شناسی لازم برای ارائه تصمیم‌های صحیح درباره رفتار کودکان شده و توانسته است آن نوع اطلاعاتی را در اختیار معلمان قرار دهد که برای تصمیم‌ها و داوری‌های حرفه‌ای به آن‌ها نیاز دارند. بدون این اطلاعات، معلم فقط می‌تواند به آن نوع شواهد موردی متکی باشد که وقتی مردم عادی از کودکان سخن می‌گویند به آن‌ها استناد می‌کنند. برای مثال می‌شنویم که کودکان اساساً درستکار (یا نادرست) هستند، انضباط خشک را دوست دارند (یا ندارند)، بازی منصفانه را می‌فهمند (یا نمی‌فهمند)، در محیط‌های آموزشی غیررسمی (یا رسمی) بهتر یاد می‌گیرند، تحت تأثیر آنچه در تلویزیون می‌بینند قرار می‌گیرند (یا نمی‌گیرند) و نظایر آن. یکی از مکتب‌های فکری می‌گوید: رفتار کودک نتیجه شرطی شدن است، و مکتب دیگر معتقد به آزادی کودکان در تصمیم‌گیری است. از یک سو به ما می‌گویند که توانایی‌های نظیر هوش بیشتر جنبه ارثی دارد، از سوی دیگر، می‌گویند که بیشتر نتیجه عوامل تأثیرگذار محیطی است. بنابراین تعجبی ندارد که معلمان بی‌تجربه در مواجهه با این عبارات‌های متناقض سر درگم شوند و در نهایت، به این نتیجه برسند که درباره این‌گونه موارد مهم باید شخصاً تصمیم‌گیری کنند.

خطاست که بگوییم روانشناسی نوین پاسخ نهایی تمام پرسش‌هایی را که در مقوله آموزش و پرورش مطرح می‌شوند، می‌داند. کودکان (و معلمان) افرادی منحصربه‌فرد هستند و غالباً لازم است قبل از راهنمایی مبسوط آنان در زمینه مشکلات ویژه، موجودیت منحصربه‌فرد خود آن‌ها مورد مطالعه قرار گیرد. و در هر حال، هنوز هم در دانش ما شکاف‌های عمیقی وجود دارند که باید پر شوند. رفتار انسان بسیار پیچیده، و اندازه‌گیری و ارزیابی آن آکنده از دشواری‌های بسیار است. در واقع جذابیت مطالعه روان‌شناسی بیشتر مرهون همین پیچیدگی است. اما، از سوی دیگر، روان‌شناسی به معلمان کمک می‌کند که عوامل تأثیرگذار بر رفتار و یادگیری کودک را بشناسند و راهبردهای لازم برای کنار آمدن با وظایف کلاس درس را ایجاد کنند. علاوه بر آن، روانشناسی به معلم کمک می‌کند به بررسی رفتار حرفه‌ای عمومی خود بپردازد، و زمینه‌هایی را که رفتار خود او

منجر به ایجاد مشکلات ویژه در آن شده است شناسایی کند. همان‌طور که بارها در سراسر کتاب تأکید شده است، روان‌شناسی نشان می‌دهد که هیچ‌یک از رفتارهای کودک را نمی‌توان کاملاً فهمید مگر آنکه رفتارهای دیگران - معلمان، والدین، دوستان مدرسه‌ای - با کودک بررسی شود. هر فرد در مرکز شبکه پیچیده‌ای از عوامل تأثیرگذار و مرتبط با یکدیگر قرار دارد که اگر بخواهیم شیوه او را در اداره زندگی‌اش بفهمیم باید همه آن‌ها را مدنظر قرار دهیم. این شبکه در مواردی که به کودک مربوط می‌شود اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. کودک که هنوز در مراحل تکاملی شکل دهنده اولیه قرار دارد به شدت وابسته به رفتار دیگران است. مثلاً، هنگامی که معلم با زبانی انتقادی از عملکرد کودک در درسی خاص سخن می‌گوید، او ممکن است چنین استنباط کند که در آن درس فاقد توانایی لازم است، و این امر ممکن است منجر به انحطاط بیشتر عملکرد او شود. بنابراین، اگر می‌خواهیم به کودک کمک کنیم که سطح درسی خود را ارتقاء دهد نباید فقط به خلأ موجود در دانش وی بپردازیم، بلکه باید به روش معلم در تخریب اعتماد کودک به توان‌های بالقوه‌اش نیز توجه کنیم. علاوه بر این، روان‌شناسی به ما کمک می‌کند به برخی پرسش‌ها در زمینه منشأ تفاوت‌های فردی پاسخ دهیم. آیا متفاوت زاده می‌شویم، یا در نتیجه تجربه متفاوت می‌شویم؟ منظور از تفاوت‌های فردی تنها هوش نیست، بلکه مقوله‌های دیگری نظیر شخصیت، خلاقیت، و مهارت‌های حرکتی نیز هست. همان‌طور که خواهیم دید، این پاسخ‌ها برای معلم بسیار مهم هستند چون بیانگر محدودیت‌های تأثیرگذاری آموزش و پرورش در زندگی ما خواهند بود. اگر تفاوت‌های فردی بیشتر ارثی باشند، در این صورت از آموزش و پرورش چندان کاری جز پرورش آنچه از قبل وجود داشته است بر نمی‌آید. اگر این تفاوت‌ها بیشتر حاصل محیط باشند، در این صورت آموزش و پرورش برای جبران و تغییر پیامدهای ناشی از وضعیت نامطلوب اولیه و کمک به کودکان در دستیابی به استانداردهای همسان بالا توان بالقوه عظیمی خواهد داشت.

این کتاب به بررسی کودکان از نخستین سال‌های زندگی تا نوجوانی و پایان دوره تحصیل اجباری پرداخته است، اما این موضوع به آن معنی نیست که باید تنها به مطالعه بخش‌هایی بپردازید که به کار سنینی می‌آیند که بر